

TÜRKİYE’NİN ÜYELİĞİ AB İÇİN BİR SANSTIR

Mesut YILMAZ

13 Mayıs 2003, Ruhr Üniversitesi - Gelsenkirchen

AVRUPADAKI TARTISIMALAR

Türkiye Avrupa Birliği’yle tam üyelik hedefine yaklaştıkça sadece Türkiye içinde değil, Avrupa içinde de Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğini istemeyen çevrelerin daha aktif hale geldiğini gözlemekteyiz. Gerçi ne zaman Türkiye AB yönünde bir adım atılsa, çağdas dünyaya doğru önemli bir iyileşmeyi gerçekleştirmişse, bunu bozacak birtakim provokasyonlar da aynı zamanda ortaya çıkmıştır. Ama bu defa daha farklı bir durum söz konusu. Bu çevreler belki işlerin bu noktaya varacağını, belli bir takvim içerisinde Türkiye’nin belli yükümlülükleri yerine getirip üyelik hedefine yaklaşacağını öngörmemişlerdi. Bu nedenle şimdiye kadar daha az organize durumdaydılar, rahat içineydiler. Ama giderek hedefin yaklaştığını görünce tedbir alma zorunluluğunu gördüler ve seslerini yükselttiler. AB’nin kimi çevrelerin Birliğin amantüsü olan bu kriterlerin Türkiye tarafından yerine getirilmesini istememesi ne büyük bir tezattır.

Bugün Türkiye’nin AB’ne girmesine karşı olan çevreler, tüm AB ülkelerinde AB kamuoyunu etkilemeye yönelik psikolojik bir savaş başlatmışlardır. Geçmişten günümüze Türk ve İslam konusunda olumsuz yaklaşımı olan pek çok grup, şahıs ve kuruluş adeta görünmeyen bir organizatör tarafından sahaya sürülmüştür.

AB içindeki Türkiye karşıtı çevrelerin başlattıkları bu tartışmalarla hedefledikleri iki amaçları vardır: Birincisi AB kamuoyunu etkileyerek siyasiler üzerinde baskı kurmaktır. İkincisi ise Türkiye’ye istenmediğini gösterip Türkiye’nin Avrupa Birliğinden kendi iradesiyle uzaklaşmasını sağlamaktır. Ne Avrupa kamuoyu, ne de Türkiye bu oyuna gelmeyecektir.

Nitekim Türkiye tarafından bakıldığında, bu çevrelerin İslamci diye adlandırdıkları AKP hükümeti, onların Türkiye’nin AB’den kopuş yönündeki beklentilerini bosa çıkarmıştır.

Avrupa kamuoyundan da Türkiye’nin AB üyeliğinin AB’ye kazandıracaklarını dile getiren sesler yükselmeye başlamıştır.

Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki, mevcut Türk hükümetinin AB politikasını destekliyorum. Aynı şekilde Türkiye’nin AB’ye yapabileceği katkıları dile getiren Avrupalı dostlarımıza teşekkür ediyorum. AKP hükümeti öngörülenden daha siki bir biçimde Türkiye’nin AB üyeliğine sahip çıkarak bütün Avrupa’da farklı beklentiler içerisinde olan çevrelerin heveslerini bosa çıkarmıştır... Umarım bu tartışmalar sonucunda AB kamuoyu da bu çevrelerin beklentileri de bosa çıkacaktır.

Türkiye’nin AB üyeliği aleyhine çalışanların oyununu bozacak tek şey gerçeklerin dile getirilmesidir.. Avrupa Birliğinin geleceğini düşünen, Avrupa’nın içe kapanmasını istemeyen herkes, her kurum ve kişi Türkiye’yle ilgili gerçekleri Avrupa kamuoyuna anlatmalı ve bu oyunun bozulmasına katkıda bulunmalıdır. Bu çağrımız bilhassa Almanya ve Fransa’da Türkiye’yi yakından tanıyan ve Türkiye’nin AB’ne hangi katkıları yapabileceğini bilen dostlarımızdır.

Bizi bu kanaate iten bir tespiti paylaşmak istiyorum. Türkiye’nin AB üyeliğine açık destek veren Fransa eski Başbakanı ve Avrupa Parlamenti Michel Rocard’ın analizlerinde olduğu bir sonuç var: “AB kamuoyunun Türkiye’yi algılayışı değişmediği sürece, AB liderleri bu ülke hakkında gerekli cesur kararları alamazlar”.

Avrupa'da Türkiye'nin üyeligi konusunda başlayan tartışmayı kimi usul ve üslup hatalarına rağmen yine de hayırlı ve kaçınılmaz bir süreç olarak kabul etmek durumundayız.

Buna rağmen biz bu tartışmadan rahatsız değiliz. Aksine AB'nin kaderini ilgilendiren, AB'nin geleceğini ilgilendiren böyle bir konunun ne kadar çok tartışılırsa o kadar yararı vardır. "Herkes görüşlerini açıkça ortaya koymalı, hiç kimse karnından konuşmamalı, hiç kimse dublör kullanmamalı, herkes kendi fikrini, açıkça ortaya çıkıp, cesaretle söylemeli" diyoruz.

Avrupa kamuoyunun sağduyusuna güvenmek gerektiğine inanıyorum. Sayısız örnek göstermiştir ki, Avrupa insanı önyargılı olabilir, filan lobinin doldurusuna gelmiş olabilirler, size karşı haksız birtakim suçlamalar yapabilirler; ama, Avrupalılar, her fikri tartışmaya açık insanlardır. Onlara kendi tezinizi koyduğunuz zaman, doğruluğunuza ikna ettiğiniz zaman, bu tutumlarını değiştirirler. Değistirmeyenler yok mudur; vardır; ama, bizdeki kadardır; yani, fanatik dedigimiz, bagnaz dedigimiz, marjinal dedigimiz insanlar Avrupa'da da vardır; ama, Avrupa'nın tutumunu belirleyen onlar değildir. Avrupa'nın tutumuna her zaman sağduyu hakim olmuştur, her zaman demokratik tartışma ortamı Avrupa'nın en belirgin özelliği olmuştur.

Bu nedenle bu konunun AB kamuoyu önünde açıkça tartışılmasından yanayım.

Bu sürecin en büyük faydası, Türkiye'nin AB üyeliğinin meçhul bir olgu olmaktan, AB kamuoyunun zihninde karabasan olmaktan çıkıp eksileri ve artılarıyla somut bir olay haline dönüşmesi olacaktır.

Türkiye'nin üyeliğine karşı ileri sürülen argümanlar arasında nüfusunun kalabalıklığı, ekonomik sorunları, demokrasi ve insan haklarına ilişkin AB kriterlerini henüz yerine getirememiş, en azından uygulamaya geçirememiş olması, fiziki olarak Avrupa'dan ziyade Asya'da yer alması, halkının çoğunluğunun müslüman olması sebebiyle Avrupa ile dini farklılığı bulunması, kültürel olarak Avrupa coğrafyasına ait olmaması gibi konular yer almaktadır. Esasen, bu konuların her biri Avrupa'nın kendi geleceğini nasıl şekillendirmek istediğine ilişkin soruları da içermektedir.

Avrupa'daki bir çok çevrenin üye olacağı tarihte 70 milyonu bulacağı düşünülen nüfusuyla Avrupa'nın en kalabalık ülkelerinden birisi olacak Türkiye'yi hazmetmekte zorlanacağı anlaşılmaktadır. Oysa, giderek yaslanan nüfusu ile Avrupa, zaten yakın gelecekte bir gençlik asısına zorunlu olarak ihtiyaç duyacaktır. Türkiye'nin üyeliği, bu asinin bünye içinde gerçekleşmesini sağlayacaktır. Böylece, dışarıdan gelebilecek yoğun akımların yol açacağı bir çok sorun kendiliğinden çözülmüş olacaktır.

Türk ekonomisinin ciddi sıkıntıları olduğu doğrudur. Ama, son yıllarda bu sıkıntılarının çözümü yönünde kararlı bir politika uygulandığı, mali disiplinin önemli ölçüde sağlandığı gözden kaçırılmamalıdır. Ayrıca, akli basında hiçbir Avrupalının 70 milyonluk bu dev pazarı gözden çıkarmak istemeyeceği açıktır. Üstelik Türkiye, ekonomik ve siyasi açıdan yalnızca kendinden ibaret bir ülke değildir. Türkiye'nin gerisinde Ortadoğu'dan Asya'ya, Akdeniz'den Karadeniz'e kadar uzanan fevkalade geniş ve münbit bir coğrafya bulunmaktadır. Avrupa'nın bu büyük coğrafyada etkin ve kalıcı olmak için Türkiye'nin partnerliğine ihtiyacı vardır.

Demokrasi ve insan hakları açısından Türkiye'nin AB'nin mevcut üyelerinin standartlarına henüz ulaşamadığı da bir gerçektir. Ama, çok yakında tam üye statüsü elde edecek bir çok ülkenin, bu bakımdan Türkiye'den çok da ileri olmadığı inkar edilemez bir diğer gerçektir. Üstelik Türkiye, Helsinki Zirvesinden bu yana gerçekleştirdiği açılımlar ile, bu doğrultuda kararlı bir irade ortaya koymuştur. ABD'de yaşanan terör eylemleri sonrası panige kapılan bir takım Avrupa ülkelerinin, Türkiye'deki mevcut uygulamaları dahi geride bırakacak düzenlemeleri gündemlerine aldıkları göz önünde bulundurulduğunda, gerçekleştirilen atılımların önemi bir kez daha anlaşılabilecektir. Ayrıca, Türkiye'nin demokrasi ve insan hakları alanında daha da ileriye gitmesini teşvik edecek en önemli unsurun AB üyeliği yolunda kat edeceği mesafe olduğu da unutulmamalıdır.

Türkiye'nin coğrafi olarak Avrupalı mı, Asyalı mı sayılacağı tartışması, sadece Türkiye'nin üyeligine karşı olanların kendi kendilerini ikna etmekte kullanabilecekleri bir argüman olmanın ötesinde değere sahip değildir. Türkiye'yi coğrafi olarak Asyalı sayanların, Türkiye'nin üyeliği halinde Rusya, Ukrayna, Ermenistan, İran, Suriye, İsrail, Filistin, Fas ve hatta Orta Asya ülkelerinin de AB'ye üyelik talebinde bulunma hakkına sahip olacakları iddiası mantık dışıdır. Çünkü, Türkiye'nin AB sürecine dahil olma talebi 1959 yılına kadar gitmektedir. Oysa bu ülkelerin hiçbirinin ne halihazırda, ne de böyle bir hak iddia etmelerine mesnet teşkil edebilecek kadar uzak bir geçmişte AB'ye üyelik gibi bir talepleri bulunmamaktadır. Öyleyse Türkiye'yi, sırf topraklarının çoğu Asya kıtasında bulunuyor diye bu ülkelerin AB'ye üye olma taleplerine mesnet teşkil edecek bir konumda değerlendirmenin hiçbir tutarlı yönü bulunmamaktadır. Ayrıca, hatırlanmalıdır ki, bugün de Avrupa kültürünün temel taşları olarak kabul edilen bir çok düşünürün yaşadığı yerler ile Avrupa kültürünün ayrılmaz parçaları olan tarihi ve kültürel değerlerin besigi sayılan mekanlar Türkiye toprakları içinde yer almaktadır. Türkiye'yi coğrafi konumundan dolayı Avrupa'dan dışlamak isteyenler, aslında bir anlamda kendi temellerini de inkar etmektedirler.

Din farklılığı, Türkiye'yi Avrupa'ya ait görmeyenlerin en kuvvetli argümanlarından birini oluşturmaktadır. Bu konu, Avrupa'nın gelecekte kendini Hıristiyanlık eksenli bir yapıya dönüştürüp dönüştürmeyeceği, yani yüzyıllar öncesinde kaldığı düşünülen bir bğnazlığın yeniden bu kıtaya hakim olup olmayacağı tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Türkiye, nüfusunun çoğunluğu Hıristiyan olan Avrupa Birliğinin kendisini üyeliğe kabul ederek, Avrupa'ya Avrupa yapan Rönesans devrimini zirveye ulaştıracağı görülmektedir. Aksi yöndeki bir gelişme, yani halkın müslüman kimliği dolayısıyla Türkiye'nin Avrupa Birliği dışında bırakılması ise, Avrupa'ya Rönesans öncesine geriletecektir.

Özellikle son aylarda, Türkiye'nin üyeliği ile ilgili tartışmaların ABD-Avrupa çekişmesinin de en önemli malzemelerinden biri haline geldiği görülmektedir. ABD'nin Türkiye'ye müzakere tarihi verilmesi konusunda AB üyesi ülkelerin liderleri nezdinde yaptığı girişimler ile Irak krizi çerçevesinde ortaya çıkan gelişmeler, bu yaklaşımı körüklemiştir. Öyle ki Türkiye'nin üyeliğini ABD'nin AB içine yerleştirmeye çalıştığı bir bomba olarak değerlendirenler dahi çıkmıştır. Oysa, Avrupa ülkelerinin hiçbirinin de ABD ile ilişkileri Türkiye'ninkinden daha alt düzeyde ve daha az stratejik değildir. Devletler de, insanlar gibi kendilerine daha çok dostluk gösteren, çıkarlarını daha fazla destekleyen ülkelere öncelik vereceklerdir. Bundan daha doğal bir şey olamaz. Sayet AB Türkiye'nin ABD ile olan ilişkilerinin gereğinden fazla yakın olduğunu düşünüyorsa, bunun önüne geçmenin yolu Türkiye'yi ve ABD'yi eleştirmek değildir. Bunun yolu, AB'nin Türkiye'ye ABD'den daha yakın olabileceği kanalları oluşturmaları ve işletmesidir. Tam üyelik müzakerelerine, Kopenhag'ta belirlenen tarihten, yani 2004 yılı sonundan önce başlaması, bunun en anlamlı ve geçerli yolu olacaktır.

Avrupalı kimi politikacıların da belirttiği gibi Türkiye AB için bir kader sorunu ise, o zaman tartışma bu sorunun önemine yakışır bir zeminde yürütülmek zorundadır. Türkiye, AB üyesi olsa da olmasa da, AB ülkeleri ile Türkiye arasında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi ilişkiler kurulmaya ve gelişmeye devam edecektir. Halihazırda durumda bile Türkiye ile AB ülkelerinin ilişkileri geri dönmeye imkan vermeyecek düzeye ulaşmış bulunmaktadır. Türkiye'nin talebi, zaten varolan ve zaten gelişecek olan bu ilişkilerin, kendisinin AB üyeliği ile her iki taraf için de mantıklı bir çerçeveye oturmasıdır. Sadece Türkiye'nin üyeliğinin birliğe getireceği ekonomik ve siyasi sıkıntıları sıralamak dürüstçe bir yaklaşım değildir; Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye sağlayacağı faydalar da belirtilmelidir. Bu yapıldığı zaman faydaların sıkıntılardan çok daha fazla olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

AB ülkelerindeki bir çok kesimin Türkiye'nin üyeliğini en basından beri ya hiç kavrayamadıkları ya da yanlış anladıkları görülmektedir. Türkiye'nin üyeliği, bazılarının biraz

alaya almak için ifade ettikleri gibi, ne üçüncü Viyana Kusatması, ne de AB'yi çökertecek bir hamle değildir.

AB'nin geleceği, bütünlüğü, devamlılığı ve AB'yi AB yapan ideallerin yasatılması konusunda Türkiye'nin hassasiyeti hiçbir AB ülkesinden bir gram bile daha az değildir. Öyle olmasa neden AB'ne girmek için binbir türlü zahmete katlanalım ki? Girişimizle batacak bir gemide ne isimiz olabilir?

Burada asıl sorun, en az diğer ülkeler kadar hassas olduğumuz AB'nin geleceği, idealleri ve kurumlarını, AB'nin genişlemeye ilişkin hedefleriyle telif ederek nasıl koruyacağımız sorunudur.

AB'nin yapısı, kurumları, kuralları ve ideallerinin korunması bugüne kadar az bir üye sayısı ile mümkün olmuş olabilir. Bir zamanlar dar bir aile içinde bunlar kolayca sağlanmış olabilir. Ama, o zamanki AB ile bugünkü AB farklı bir yapıdır. Yarın daha da farklı olacaktır.

Aradan geçen zaman zarfında, siz AB olarak birtakım taahhütlere girmişsiniz, genişlemeye ilişkin birtakım kararlara imza atmışsınız, bugün kalkıp biz yanlıs yapmışsınız mi diyeceksiniz? 40 yıldır söz verip kapıda beklettiğiniz Türkiye'ye dönüp; "Affedersin, biz senin Türk ve Müslüman olduğumu, topraklarımızın yüzde 95'inin Asya'da olduğunu, Birlik içinde 3 milyon göçmen işçin olduğunu, Viyana kapılarına kadar gelen Osmanlinin mirasçisi olduğunu, nüfusunun 67 milyon olduğunu, yeni öğrendim mi" diyeceksiniz? Böyle saçma şey olmaz...

Bunun yerine AB'nin değerlerini, kurumlarını, kurallarını, bütünlüğünü ve geleceğini başka bir anlayışla, daha çağdas ve ihtiyaca cevap veren yepyeni yöntemlerle korumanın yollarını bulmamız lazım. Konvansiyon bunun için var. Konvansiyonun ismi bunun için çözüm yolları üretmek. Başkanın görevi de buna yardımcı olmaktır. Ne konvansiyon kilisenin yeniden yapılanmasıdır, ne de başkanın görevi kilise babası gibi davranmaktır.

Hiç kimse, AB'nin bütünlüğünden, işleyişinden, kurumlarından, kurallarından, gelecek hedeflerinden vazgeçilmesine istemiyor. Sadece, şimdiye kadarki genişlemelerde nasıl AB'nin kurumlarını ve kurallarını geliştirdiysek, bunu yeniden yapmamız gerek. Hiç kimse, sizden, AB'yi mezara gömmenizi de istemiyor. Yani, Türkiye, Avrupa Birliğine üye olursa, yarın AB çökecek mi? İdeallerinden mi vazgeçecek? Hayır. Nasıl böyle bir iddia ortaya atılabilir? Halkı Müslüman bir ülke Birliğe girdi diye her şey tersyüz mü olacak?

Bugün AB'nin daha fazla özgüvene ihtiyacı var. Türkiye'nin gösterdiği özgüveni AB'nin de göstermesi lazım.

Türkiye AB'ye, gelecek vizyonu için ve uluslararası büyük bir aktör olması için gerekli potansiyeli sunmaktadır. Burada, "mutlak sans ve mutlak risk" anlayışına yer yoktur. Geçmişin korkularıyla değil geleceğin umutlarıyla hareket etmenin ve cesur kararlar almanın zamanıdır. AB için Türkiye bir külfet cehennemi değildir. Belki sadece önünde duran fırsat kapılarını açacak bir anahtardır.

Sadece Türkiye'nin üyelığının birliğe getireceği ekonomik ve siyasi sıkıntıları sıralamak dürüst bir yaklaşım değildir; Türkiye'nin üyelığının AB'ye sağlayacağı faydalar da göz ardı edilmemelidir. Bu yapıldığı zaman faydaların sıkıntılardan çok daha fazla olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

TÜRKİYE NELER AB'NE NELER KAZANDIRABİLİR?

Türkiye'nin AB'ye katkıları konusunda ekonomik büyüme potansiyeli, iç ve dış pazarları ve girişimciliği yeterince dikkate alınmıyor. Türkiye'nin AB için ekonomik açıdan da bir artı değer oluşturmaması, Avrupa'da yalnızca özel sektör ve siyasi çevrelerin bir bölümünde dikkate alınıyor. Türkiye'nin uzun vadedeki ekonomik potansiyelinin büyüklüğünü hiç kimse görmezden gelemez.

Türkiye aynı zamanda dinamik genç nüfusuyla, büyük ve tüketime aç bir pazar. Yürürlükte olan endüstriyel mallarda Gümrük Birliği'yle beraber, hizmetlerin ve devlet ihale piyasalarının özelleşmesi Avrupa şirketlerine paha biçilmez fırsatlar sağlayacaktır. Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 65'ini oluşturan hizmet sektörüyle ve milyarlarca Euro'luk kamu ihale piyasasıyla, Türkiye, kalkınma projelerinde Avrupa şirketlerine büyük bir potansiyel sunuyor. Bugün Türkiye ticaretinin yarısını Avrupa ile gerçekleştirirken, yabancı yatırımının yüzde 70'i de Avrupa Birliği'ndeki girişimciler tarafından yapılmaktadır.

Katılmadan sonra Avrupa şirketleri Türkiye'deki yabancı yatırımlarda görülen yüksek kar oranından yararlanacaklar. Ülkenin kalifiye iş gücü, yüksek çekim kapasitesi, turizm potansiyeli ve Avrasya piyasaları ve enerji açısından konumu göz önünde bulundurulursa, AB üyeliği daha fazla yatırımı cezbederek AB ekonomisini ilerletecek.

Türkiye'nin, orta vadede, gaz ve petrol rezervleri çok büyük olan bir bölgenin en önemli dağıtım merkezi haline geleceğini herkes kabul etmektedir. Enerji kaynaklarının Balkanlar üzerinden ve da Adriyatik'ten Avrupa'ya taşınmasına ilişkin planlar, hiç de uzun olmayan bir gelecekte yürürlüğe girecektir. Avrupa'nın bu kaynaklara ve güvenli bir taşıma yoluna, dolayısıyla da Türkiye'ye ihtiyacı var. Türkiye, Kafkas petrolünün akisinden doğrudan ve dolaylı olarak yararlanacak. Daha simdiden Türk firmaları Orta Asya'da inşaat, telekomünikasyon ve gıda alanlarında faaliyet gösteriyorlar. Petrol ve gaz taşıma yollarının yapımı orta vadede, bölgedeki 240 milyon nüfusu, çıkış noktası olarak Türkiye'den kolayca ulaşılabilen tüketiciler konumuna getirecektir. 67 milyon Türkü, çok sey vadeden bir pazar olarak değil de sadece göçmen kitlesi olarak görenler, 10-15 yıl sonra bakış açılarını tamamen düzeltmek zorunda kalacaklar.

Yaslı Avrupa'nın uzun vadede göçe ihtiyacı olacağını herkes kabul etmektedir. Avrupa'nın düşen doğum oranı Türkiye'nin genç ve dinamik nüfusuna ihtiyaç duyuyor.

Türkiye'nin sadece Avrupa için değil, dünyanın büyük kesiminin istikrarı için de büyük bir önem taşıdığı açıktır. Bugünkü Türkiye, Batı'ya ve Avrupa'ya kendi bölgesinde önemli ölçüde istikrar sağladı.

Bu rol, soğuk savaş sonrası küçülmedi, belki daha da büyüdü. Örneğin birçok şeyin hâlâ ayakta olduğu Kafkasya veya eski SSCB Cumhuriyetleri bölgesinde Türkiye'nin istikrar sağlayıcı ekonomik ve siyasi etkisi büyük önem taşıyor.

Türkiye'nin üyeliği sonucu Türk-Yunan ilişkilerindeki gelişmeler Ege'de ve Balkan bölgesinde daha fazla istikrarı sağlayacaktır. Bölgede daha büyük bir istikrar ve işbirliği ticarete, enerjiye, tasimacılığa ve çevre projelerine potansiyel sağlayacaktır.

Türkiye'nin coğrafi ve jeopolitik açılardan AB için önem taşıdığı aşikardır. Türkiye'nin üye olduğu bir AB, Avrupa'nın önemli amaçlarından biri olan krizi önleme konusunda Kafkasya ve Orta Doğu gibi istikrarsız bölgelerde Birliğin nüfuzunu genişleterek, istikrarı teşvik edici bir rol oynayabilir. Bu, ileride siyasi şartlar ne olursa olsun, Irak için de geçerli. ABD'nin Saddam'ı devirmesinden sonra tüm Orta Doğu'da yeni bir düzen ve "demokratikleşme" içeren geniş çaplı planlarda Ankara kilit role sahiptir.

AB üyesi Türkiye, AB'ye daha büyük bir siyasi ağırlık, Avrupalılara da daha geniş çaplı bir güvenlik kazandıracaktır.

Güvenilir bir NATO müttefiki olarak Türkiye'nin üyeliği ortak güvenlik ve dış politikasının hem askeri hem de sivil yönünü sağlamlaştıracaktır. Türkiye'yi kapsayan AB, demokratik olmayan rejimlerden gelen tehditler, terörizm, silahlanma, dini radikalizm ve halkların kitlesel çapta göçü ve eroin, silah ve insan kaçakçılığı dahil olmak üzere, siyasi sorunlar ve krizlerle başa çıkmada daha verimli olacaktır.

Türkiye'deki İslam, muhafazakâr ve halkçidir, militan değil. Türkiye'nin yüzü Batı'ya döndü ve laiklik ile müslümanlığı kendi içinde kurduğu uyumla birlikte yasadışı basarmıştır. Mantıklı bir modele ihtiyacı olan bölge için Türkiye en iyi örnektir.

Türkiye gibi Müslüman bir ülkenin AB'de yer alması, herseyden önce AB'nin çoğulculuk niteliğinin tam anlamıyla belirginleşmesi olacaktır. Avrupa'nın tarihten gelen önyargılarının belirleyici etkisinin kalmadığını gösterecektir.

Türkiye, ekonomik ve siyasi açıdan yalnızca kendinden ibaret bir ülke değildir. Türkiye'nin gerisinde Ortadoğu'dan Asya'ya, Akdeniz'den Karadeniz'e kadar uzanan fevkalade geniş ve mümbit bir coğrafya bulunmaktadır. Avrupa'nın bu büyük coğrafyada etkin ve kalıcı olmak için Türkiye'nin partnerliğine ihtiyacı vardır.

AVRUPA'NIN YENİ MİSYONUNA TÜRKİYE'NİN KATKISI NE OLABİLİR?

AB'nin Türkiye ile ilişkilerinin tarihi bir dönemde olduğu bir gerçek. Aynı şekilde AB'nin de genişleme ve konvansiyon çalışmaları nedeniyle kendi geleceği konusunda bir dönüm noktasında olduğu görülmektedir.

Soguk savaşın sona erdiği 1980'lerin ikinci yarısından itibaren, bölgesel bir güç olmanın ötesine geçip küresel bir güç olma sansine sahip olan Avrupa Birliği, bu fırsatı yeterince iyi değerlendirememiştir.

Çünkü Avrupa global bir güç olma konusunda henüz net bir tercih yapmadı. Avrupa kitasında kendi içine kapanmış, refah içinde ve günlük alışkanlıklarını rahatsız edebilecek herseyden korkan bir İsviçre mi olmak istiyor? Yoksa etrafında cereyan eden ve kendisini de olumsuz yönde etkileyebilecek gelişmelere müdahale edecek büyük bir güç olmayı mı arzuluyor? Avrupa hala bu iki konum arasında gidip gelmektedir.

Avrupa Birliği ilk ciddi hatasını Yugoslavya'nın yıkılmasının ardından bölgede başlayan sorunların çözümünde gerekli dirayeti ve ortak tutumu gösterememekle yapmıştır. Bölgesel hesapların üzerine çıkılarak küresel bir güç gibi davranma becerisini gösteremeyen Avrupa Birliği, sorunun ABD'nin aktif müdahalesi ile çözülmesine zemin hazırlamıştır.

Avrupa Birliği ikinci ciddi hatasını ise Irak krizinde yapmıştır. Kendi içinde fevkalade bölünük bir görünüm sergileyen AB, bu krizde en küçük bir inisiyatif ortaya koyamamıştır. ABD'nin Irak'a müdahalesi, Avrupa'nın uluslararası alanda bir politikasının olmaması nedeniyle gerçekleştirilebilmiştir. Fransa ve Almanya AB'nin dünya ölçeğinde global bir politik oyuncu olamadığını acı bir şekilde anlamışlardır. İsin ilginç yanı AB'nin Türkiye'den önce birliğe aldığı ve almayı düşündüğü eski demirperde ülkelerinin ABD'nin yanında yer alırken ABD'nin en yakın müttefiki olan Türkiye'nin, kuzey cephesinin açılmasına izin vermemesidir. Sonuçta Irak savaşında ABD'nin uluslararası mekanizmaları birer birer devre dışı bırakmasına seyirci kalan AB, buna karşılık alternatif bir güç odacı haline gelememiştir.

AB'nin dünya politikasındaki bu etkisiz durusu, birliğin tek bir siyasi yapı ve ortak bir devlet gibi hareket edebileceği öngörüsü ve projesinin ne derece hayata geçirilebileceği hususunda herkeste kuskuyu uyandırmaktadır. AB konvansiyonu AB'nin geleceğini tasarlarken herhalde Irak krizinde yaşanan gelişmeleri ve AB'nin bu konudaki bölünmüşlüğünü dikkate alacaktır.

AB, Türkiye'nin üyelğine Müslüman olması ve farklı bir kültüre sahip olması gibi geleneksel önyargılarla karşı çıkarken Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye (Özellikle dünya politikasında oynayabileceği rol konusunda) neler kazandırabileceği hususunu gözardı etmektedir. Türkiye'nin üyesi olduğu bir AB'nin son Irak krizinde nasıl bir rol oynayabileceği ve ne denli belirleyici bir konumda bulunacağı bile üzerinde düşünülmeğe değer bir husustur. İnanıyorum ki Irak krizinde yaşananlar AB'nin Türkiye'nin üyeliğinin zamana yayılarak geciktirilmesinin bir hata olduğunu fark etmesine imkan sağlamıştır.

2. Körfez Savaşının dünya politikasında nasıl bir kırılmaya yol açacağı simdiden bilinmemekle birlikte muhtemel iki sonucundan biri enerji kaynaklarının Avrupa aleyhine tek

basına ABD tarafından kontrol edileceğidir. Diğerleri ise Huntington'u haklı çıkaracak bir kamplasmaya yol açma ihtimalidir.

AB'nin gelecekteki Avrupa öngörüsünün Hıristiyan kültürüne dayalı bir Avrupa Birliği olmaması gerektiği 2. Körfez Savaşı ile birlikte bir kere daha ortaya çıkmıştır. 2. Körfez Savaşının İslam Dünyasında nasıl algılanmakta olduğu galiba herkesin gözden kaçırdığı bir husustur. Hükümetler seviyesinde olmasa bile İslam Dünyasında ABD karsitliği ile paralel olarak Hıristiyan dünyasına duyulan nefret bir kat daha artmış ve sonuçta Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezine haklılık kazandıracak bir dünya ortamına doğru adım atılmıştır.

Yasanan olumsuz gelişmelere rağmen, AB, 21. yüzyılın en güçlü ve etkili birliği olma şansını hala yitirmiş değildir. Ancak bunun için geçmişte düsülen hataların tekrarlanmaması yanında, gerçekten böyle bir güç haline gelme iradesinin açıkça ortaya konması, bunun gereklerinin de cesaret ve süratle yapılması gerekmektedir.

Hem Yugoslavya'da yaşananlar, hem de son Irak krizi, AB içindeki ülkelerin ve AB organlarının, küçük hesaplar, basit dengeler yerine daha büyük düşünme, küresel politikalar geliştirme ve bunları uygulama konusunda kesin bir kararlılık sergilemeleri gereğini ortaya koymaktadır.

AB'yi 21. yüzyılın hakim gücü haline getirecek açılım, Türkiye'nin üyeliği olacaktır.

AB, bir kader anına geldi.

Türkiye'nin katılımıyla birlikte AB, uluslararası gelişmeleri daha kolayca yönlendirebilen global bir aktör olacaktır. Türkiye'nin mevcudiyeti Birliğe bunun için gerekli imkânları ve hedefleri verecektir. Bir haritayı elinize alın ve Türkiye Birlik üyesi olursa sınırların ne olacağına bizzat kendiniz bakın. Yeni komsular, Rusya, Ukrayna, Suriye, Irak, İran, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan olacaktır. Dolayısıyla AB Atlantik, Kuzey Denizi, Akdeniz, Karadeniz ve Körfez'in bir gücü haline gelecek.

Türkiye'nin üyeliği AB'nin global amaçları için paha biçilmez bir şey olacak. Türkiye'nin coğrafi pozisyonu, komşu ülkelerle ilişkisi ve İslam dünyası, Rusya ve Orta Asya ile olan bağı AB'nin uluslararası platformda daha fazla söz sahibi olabilme şansını taniyacak.

Eğer Türkiye AB'ye üye olursa, Avrupa kendini fazlasıyla ilgilendiren Balkanlar, Yakın Doğu, Kafkaslar ve Orta Asya'daki kriz bölgelerinde yeni perspektifler açabilir ve yeni sorumluluklar üstlenebilir. Büyük bir Müslüman ve demokratik bir ülkeye sahip olan bir AB bambaska bir AB olur. Böyle bir AB, dünya politikasının yeni bir faktörünü oluşturur.

Avrupa mantığı ile duyguları arasında sıkışmış durumdadır. Önünde, kendisinin ve tüm dünyanın kaderini değiştirebilecek bir fırsat vardır. Ama bunun için öncelikle geçmişin saplantıları, zaafı, korkuları ve komplekslerinden kendini sıyırması gerekmektedir.

Geçtiğimiz Aralık ayında Kopenhag'ta yapılan genişlemeye ilişkin Avrupa Birliği zirvesinde Türkiye ile ilgili bir karar verilecek olması ve devam eden Avrupa Konvansiyonu çalışmaları Avrupa'da geniş bir tartışma başlatmıştır.

Bugün Avrupa, sınırlarını, kimliğini ve Birliğin gelecekte alacağı şekli tartışıyor.

Bu tartışmaya katılan politikacılar, gazeteciler, tarihçiler, uluslararası politika uzmanları tartışma konularına kendi ideolojik-politik-dinsel-düünsel bakış açılarından yaklaştılar.

Avrupa'nın daha önce görülmemiş bir ölçekte kendisini tartıştığını görüyoruz.

Bu tartışmaların seyri ve varacağı sonuç öyle görülüyor ki sadece Avrupa'nın ve çevresindeki ülkelerin değil, çok daha geniş ölçekteki ülke, medeniyet ve birliklerin geleceğini etkileyecek.

Bütün bu tartışmaların gerekli ve yararlı olduğunu söylemeliyiz.

Ancak bütün bu tartışmalarda çok az tartışılan ve hatta görmezden gelinen bir nokta var. O da Avrupa'nın gelecekte üstlenmesi gereken misyonun ne olduğu, önümüzdeki döneme ilişkin projelerinin ne olduğudur.

Yapilmasi gereken, Avrupa nedir, Avrupalı kimdir, Avrupa'nin sinirlari nerede bitmektedir sorularini sormak degildir. Fransiz yazar Emmanuel Berl, "*Kimsiniz sorusuna Avrupa, tutarsiz sözlerle ve kekeleyerek cevap vermeye çalisir. Ama ne yaptigi ve ne istedigini sorulursa açık ve kararlı cevaplar verecektir.*" demektedir. Emmanuel Berl, *Historie de l'Europe* tome I: Attila a Tamerlan (Europe et Asie) Gallimard, 1946, p.11-13

Berl devamla sunu söylüyor: "*Avrupa, üzerinde yasayan insanların tarih boyunca kendileri için yaptıkları "projeler" bütününden, bir "ideal"den baska bir sey degildir.*

Haçlı Savasları Projesi gibi...

Hümanist Avrupa'nin merkantil projesi gibi...

Sanayi devrimi projesi gibi...

Bu projede yer alanlar "Avrupalı" sayıldılar ve sayılırlar. Bu projenin disinda kalanlar "Avrupalı" sayılmadılar ve sayılmazlar...

Bu nedenle Avrupa gelecekte ne olmak istiyor, Avrupa'nin yeni ideali-misyonu ne olmalıdır, nasıl bir Avrupalı kimliği istiyoruz, Avrupa'nin sinirlari nereye uzanmalıdır şeklinde sormak ve samimi cevaplar bulmaktır. Avrupa sözkonusu olduğunda asil sorulması gereken soru budur. Bu cevaplar aynı zamanda Avrupa Birliğini 21. yüzyilin lideri yapacak projenin de temellerini olusturacaktır.

Evet Avrupa Birliğinin önünde, tipki rönesans gibi, tipki sanayi devrimi gibi tarihe yön verecek ve hala devam eden bir büyük projesi vardır. Bu proje, uluslar, kültürler ve inançlar üstü yepyeni bir medeniyet kurma projesidir. Bu dünya tarihinde ilk defa rastlanan bir olaydır. Çünkü geçmişteki dünya hakimiyetleri ya mutlak ve ezici bir askeri güçle, ya da insanları hipnotize eden ideolojik akımlarla sağlanmıştır. Attila'nin ve Cengiz'in kılıçla gerçekleştirdiği, ABD ve SSCB'nin ideolojisiyle yaptığı devrimi, AB yeni bir medeniyet projesiyle hayata geçirme sansına sahiptir.

AB gerçekten kendini bir değerler Avrupa'si ve bir medeniyet projesi olarak tanımlıyor ve böyle olma istiyorsa, buna uygun olarak atılacak ilk adım, İslam Dünyasında isleyen tek demokrasiye sahip, kurumları ve müktesebatı ile Batı Dünyasına en yakın Müslüman ülke olan Türkiye'yi AB üyeliğine almalıdır.

Türkiye'nin AB'ye alınması, öncelikle de Batı'nın İslam dünyası ile arasına bir köprü kurması ve Batı'nın dürüst ve esit haklara sahip bir ortaklığa hazır olduğunu göstermesi anlamına da gelecektir. Bu, Müslümanlara, Avrupa ve Batı'nın yalnızca ekonomik çıkarları düşünmediği, İslam dünyasını esit haklara sahip bir dost ve ortak olarak gördüğü duygusunu da verecektir. Ayrıca 67 milyon nüfuslu bir ülkenin AB'ye bağlanması, İslam ile barışma yolunda atılmış ilk önemli adım olacaktır; bu adimin ne kadar gerekli olduğunu ise terörist eylemler açıkça göstermektedir.

Türkiye'nin üyeliği "medeniyetlerin çatışması" senaryosunu çürütür ve AB'nin ortak değerler üzerine kurulmasını kanıtlayarak AB'nin çok kültürlü toplumunu güçlendirecektir. Türkiye'nin girişi, hükümetlerin resmen reddettiği ama Avrupa kamuoylarının büyük bir kısmının paylaştığı tehlikeli bu teoriye ölümcül darbeyi vurabilir. Türkiye, 11 Eylül sonrasında İslam ile Batı arasında topyekün bir savaşı kasımak isteyen çevrelere yönelik Batının bir nefes borusudur. Batı ile İslam Dünyası arasında Avrupa'nin ihtiyaç duyduğu köprü vazifesini görecek en uygun konuma sahip ülkenin Türkiye olduğunu görmek için sadece haritaya bir göz atmak yeterli.

Bu noktada AB'nin ilk kuruluş amacını ve en büyük başarısını göz önünde tutmalıyız.

Bugün herkes kabul ediyor ki AB'nin en büyük başarısı, eski hasımlar Almanya ve Fransa'dan baslamak üzere üyeleri arasında savaşı düşünülmez kılmak olmuştur.

Eğer bu, AB'nin en büyük amacı ve başarısıysa, o zaman Avrupa'nin Haç ve Hilal arasındaki medeniyetler çatışmasını önlemeye dönük bir katkisi olamaz mı? Geleceğin Avrupa'si için böyle bir misyon biçmek çok mu gereksiz bir sey olur?

Burada Le Figaro gazetesinin 28 Kasım 2002 tarihli sayısında "Cercle des ambassadeurs"ün (Büyükelçiler Cemiyeti) Başkanı Jean-Daniel Tordjman'ın "İslam ve Batı arasında bir aracı" başlıklı yazısından bir alıntı yapmak isterim.

"Avrupa için 21'nci yüzyılın en önemli iddiası nedir? İslam ve Batı arasındaki çatışmayı önlemek ve asmaktır. Avrupa olusumu tecrübesi buna yardımcı olabilir.

Avrupa olusununun özü barıştır. Yüzyillardır süren kardeş savaşları ve milyonlarca ölüden sonra Avrupa Birliği Fransız-Alman çatışmasını önlemeyi sağladı ve iki halkımızın savaşmasını imkânsiz ve absürd hale getirdi. Bunu elde etmek o kadar kolay değil. Briand ve Stresemann da barışı istiyorlardı...

Jean Monnet, de Gaulle, Adenauer, Spaak ve De Gasperi'nin değişik bir sezgileri oldu, çok daha verimli olan; savaşı imkânsiz hale getirmek için savaşı kanun dışı ilan etmek yetmez, birlikte, enerjilerimizi seferber edecek ortak bir proje kurmak gerekiyor. Bu nedendir ki biz, Avrupalılar için Avrupa olusumu yüzyılımızın en büyük başarısıdır.

Nazizmin yok olduğu (neredeyse), demir perdenin ve komünizmin yıkıldıkları bugün, medeniyetimiz için en büyük tehdit nedir? İki taraftan bazılarının inandırmak istedikleri gibi, İslam değil. İslam'la Batı arasında çatışmaya, Huntington'un, yapılan karikatüründen çok daha derin bir şekilde betimlediği "medeniyetler çatışmasına" götürmek isteyen fanatik terörizmdir. Kimliksel içe kapanmaya, "onlar onlardır, biz biziz" gibi formüllerle ve milyonlarca ölüme sebep olacak "1914'teki gibi" savaşa gitme eğilimiyle kolayca kaçmaya direnmek gerekiyor."

Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezinde sözünü ettiği muhtemel çatışma alanlarının orta yerinde yer alan Türkiye'nin AB üyesi olması Hristiyan-Müslüman çatışması endiselerini de büyük ölçüde giderebilecektir. Huntington'un tezinde söz ettiği İslam ve Hristiyan medeniyetlerinin karşı karşıya gelmesi ihtimali ve bu öngörünün yol açabileceği olumsuzlukları giderebilme şansını elde etmek için iki medeniyetin en önemli temsilcileri olan Avrupa ile Türkiye'nin siyasal bir projede ortak olma imkanı 40 yıldan bu yana devam eden bir sürecin varlığı ve Türkiye'nin AB'ye üye olma konusundaki arzusuna rağmen AB'nin kısır ve geleneksel önyargılarına kurban edilmektedir.

Esasen, Avrupa Birliğini bugüne taşıyan, Avrupa'nın kendi içindeki farklılıkları asip, ortak değerler ve çıkarlar etrafında buluşabilme, bunları kurumsallaştırma becerisini gösterebilmiş olmasıdır. Şimdi aynı beceriyi dünyanın bir numaralı gücü haline gelmek için kullanma zamanıdır. Bunun yolu da Avrupa'nın kendisini bir kez daha asmasıdır. Medeniyetler çatışması tezlerinin konuşulduğu, tartışıldığı bir dönemde bu açılımın gerçekleştirilmesi, AB'nin tarihin akısına kendini kaptırmadığının, bilakis tarihi yönlendirdiğinin ispatı olacaktır.

İşte bu noktada Türkiye bir fırsat kapısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Türkiye bir yarısıyla Avrupalıdır. Yani Avrupa'nın halihazırda sahip olduğu değerleri benimsemiş, bunları kurumsallaştırma yönünde de önemli mesafe kat etmiş bir ülkedir. Ama Türkiye diğer yarısıyla da, Avrupa'nın şu anda sahip olmayı arzuladığı bir çok değeri, zenginliği, fırsatı temsil etmektedir. Çünkü Türkiye diğer yarısıyla Orta Asyalıdır, Ortadoğuludur, Kafkasyalıdır, İslamcıdır, binlerce yıl Avrupa'nın alternatifi olagelmis kültürlerin ve medeniyetlerin temsilcisidir.

Türkiye'nin diğer yarısıyla sahip olduğu tüm bu değerler, Avrupa Birliğinin 21. yüzyılın basit gücü haline gelebilme projesini hayata geçirebilmesi için ihtiyaç duyduğu açılımları ifade etmektedir. Yani Avrupa Birliği Türkiye'yi tam üyelige kabul etmek ve bunu samimiyetle içine sindirmekle, 21. yüzyılın en büyük gücü olma projesini hayata geçirme iradesini de ortaya koymuş olacaktır.

Türkiye'nin AB üyeliği hem AB'ye kültürel bir zenginlik katacak, hem Huntington'un tezinde savunduğu endiseleri giderebilecek hem de Avrupa'nın son derece bağımlı olduğu

Avrasya'daki enerji kaynaklarının kontrolü ve bu kaynaklara güvenli erişim imkanı sağlayacaktır.

Türkiye AB'ne Dünya politikasına farklı ve güçlü bir duruşla katılabilme şansını verecektir.

SONUÇ

Türkiye'yi, çeşitli oyalama taktikleriyle tam üyelige kabul etmeyen, dün Yugoslavya'da, bugün Irak'ta, yarın kimbilir başka nerede büyük hedefleri küçük hesaplara feda eden bir AB'nin 21. yüzyılın en önemli gücü olması bir yana, varlığını sürdürmekte dahi zorlanacağı açıktır. AB kendi içine kapandığı, sadece kendi içindeki dinamiklere dayalı politikalar izlediği sürece kaybetmeye mahkumdur. AB'yi geleceğe taşıyacak olan gücünü ve potansiyelini dışa dönük olarak kullanması, önündeki fırsatları bu yaklaşımla değerlendirmesidir.

Bilim temelinde yükselen bu medeniyet, bir üst aşamaya da yine bilimin öncülüğünde yükselecektir. Sadece kendi sınırları içindeki insanlara değil, tüm dünyaya demokrasi, insan hakları, serbest piyasa ekonomisi gibi gerçekten insanlık tarihi için çok önemli değerleri kazandıran AB'nin, hatalarından ders alma, büyük düşünme ve kendi kendini asma kabiliyetine sahip olduğuna inanıyorum.

Bugün aslında Avrupa'nın sonu henüz belli olmayan olumsuz aşamasında bulunuyoruz. Genişleme ve konvansiyon çalışmaları bu arayışların sahnesinden başka bir şey değildir.

Avrupa bugün genişleme zirvelerinde ve konvansiyonda misyon/ideal ve hedeften daha çok araç ve metodların yönetimeyle ilgilenmektedir.

Bu çalışmalarda üretilenlerin Avrupa'yi düşündüğü yere getirmesine rağmen istenilen sonuca ulaşamama ihtimalini düşünmeliyiz. Rotada hata olmayabilir. Ama istenene ulaşamayabiliriz. Çünkü geleceği yönetmek yerine araçlar ve metodlar yönetilirse hata yapılır. Bugün Konvansiyonda ve genişleme zirvelerinde yönetilenin, hedef değil, yani Avrupa'nın geleceği ve misyonu değil, Birliği geliştireceği düşünülen mekanizma ve araçlardır.

Sadece araçları değil, bizzat geleceğin kendisini, yani hedefi yönetmek zorundayız. AB'nin gittiği yerde sürpriz olmasını istemiyorsak, beklenmeyen başka bir olgu ile karşılaşmak istemiyorsak bunu yapmalıyız.